

המשניות, נשנית משנה זו. (398)

אבל כשראה רבי, שמשום כך שבקו כולא עלמא מתניתין, שחדלו כולם מלחזור ולשנן את גרסת המשנה, ואזלו בתר תלמודא, הלכו רק אחר לימוד לברר הטעמים, חשש רבי שעל ידי כך ישתכחו המשניות, ויחליפו את שמות החכמים, ויחליפו בין פטור לחייב, ובין אסור למותר. לכן —

הדר [חזר] ודרש להו: ולעולם הוי רין למשנה — יותר מן התלמוד, כדי שילמדו גם משנה.

מאי דרוש מתחילה, כשאמרו תלמוד גדול?

כדריש רבי יהודה ברבי אלעאי:

מאי דכתיב בספר ישעיהו [ישעיה נח]: "קרא בגרון אל תחשך, כשופר הרם קולך, והגד לעמי פשעם ולבית יעקב הטאתם?" למה נקט הנביא גבי "עמי" — פשעם, שהוא עבירה בזדון, וגבי "בית יעקב" נקט חטאתם, שהיא עבירה בשוגג?

כך אמר הקדוש ברוך הוא לנביא:

"הגד לעמי פשעם".

"עמי" — אלו תלמידי חכמים, ששגגות

נעשות להם כזדונות, ולכן אני קורא לחטאתם — פשע. והטעם ששגגותיהם נעשות כזדונות, לפי שהיו צריכים לתת לב בטעמי המשנה, שיבררו להם את המשנה שהיא עיקר, ולא יורו ממשנה שאינה עיקר.

"ולבית יעקב הטאתם".

"בית יעקב" — אלו עמי הארץ, שאר העם, שזדונות — נעשות להם כשגגות, שאף לפשעם — אני קורא חטאת. לפי שחטאתם בא מחמת חוסר ידיעה, ולכן אף זדונותיהם נחשבים בעיני הקדוש ברוך הוא לשגגה.

והיינו דתנן, רבי יהודה אומר: הוי זהיר בלימוד התלמוד, בביאור טעמי המשניות וסברותיהן, וכן, אם תשמע משנה מרבך, הזהר לשאול ממנו טעמיה, ומי שנאה. לפי שישגגת תלמוד, אם שגית, ולא ידעת את הטעם הנכון של המשנה, אלא סברת שהטעם הוא אחר, ומתוך כך דימית למשנה דין שבא לידך, והורית שלא כדת —

עולה, נחשב אותו עוון בידך, כאילו עשיתו בזדון! מזיד אתה, בכך שלא שאלת את הטעם בשעה שלמדת מרבך!

עוד כתוב בספר ישעיהו: "שמעו דבר ה' החרדים אל דברו: אמרו אחיכם, שנאיכם,

398. כי מזמן שרבו תלמידי שמאי והלל, שהיו שלשה דורות לפני זמנו של רבי, התרבו המחלוקות בתורה, והיא נעשתה כשתי תורות, לפי שמתוך עול שעבוד מלכיות, וגזירות שהיו גוזרין עליהן, לא היו יכולים לתת לב לברר דברי החולקים, ולהכריע ביניהם.

וכך נמשך הדבר עד ימיו של רבי, שאז נתן הקדוש ברוך הוא את חנו של רבי בעיני אנטונינוס מלך רומי, כפי שמסופר במסכת

עבודה זרה, ונחו ישראל מצרה. ועד ימיו של רבי לא היו מסכתות סדורות, אלא, כל תלמיד ששמע דבר מפי גדול הימנו — גרסה, ונתן סימנים: הלכה פלונית ופלונית — שמעתי משם פלוני.

ושלח רבי, וקיבץ את כל תלמידי ארץ ישראל. וכשנתקבצו כל התלמידים, אמר כל אחד מהם את מה ששמע, ונתנו לב לברר את טעמי המחלוקת, דברי מי ראויין לקיים, ואז סידרו את